

RIKSARKIVAREN

Kulturdepartementet
v/ Gunhild Strand Molle
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

MOTTATT!
25 JUN 2013

Deres ref
13/1010-

Vår ref.
2013/7536 TOBR

Dato
21.06.2013

Høring NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014

Vi har med stor interesse lest NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014. Riksarkivaren er naturlig nok særlig opptatt av arkivsektoren. Utvalgets mandat og sammensetning har imidlertid ført til at denne sektoren, så langt vi kan se på samme måte som bibliotek og museum, er lite gjennomgående behandlet. Dette kan være naturlig så lenge disse sektorene har vært behandlet særskilt i egne meldinger, sist Meld.St. 7 (2012-2013) om arkiv.

Riksarkivaren finner likevel å ville knytte noen kommentarer til Kulturutredningen 2014:

Arkiv har en dobbel funksjon. Arkiv skapes som en konsekvens av det foregår en virksomhet, i offentlig eller privat regi, og er i den første fasen et redskap for virksomheten. Arkivene har også en meget viktig funksjon når det gjelder rettssikkerhet. Men samtidig skapes det noe som er et uttrykk for menneskelig aktivitet, altså kulturgjenstander. Men disse gjenstandene er noe mer enn gjenstander som indirekte gir informasjon, de representerer også direkte informasjon i form av tekst og/eller bilde som er lagret på et eller annet medium. Dette dreier seg altså om noe som er kulturgjenstander i seg selv, men som også skaper grunnlag for kulturell aktivitet av mange slag i uoverskuelig framtid. Dette er det sagt noe om i arkivmeldingen s. 107-108 i avsnittet om arkivet som møteplass.

Arkiv er et nødvendig grunnlag for å forstå samfunnsprosesser. Dette gjør det nødvendig å bevare arkiv fra alle forvaltningsnivåer og fra privat sektor. For statlig sektor er det etablert et eget arkivverk og fylkeskommuner og kommuner er gjennom arkivloven pålagt å ta vare på de arkiver som skapes som følge av deres egen virksomhet. For privat sektor er Riksarkivaren gitt overordnede og samordnende funksjoner, men det er en oppgave for mange å sikre arkiver fra denne sektoren.

I Kulturutredningen 2014 pekes det på at tradisjonsarkiver som har blitt til gjennom aktivt innsamlingsarbeid for å dokumentere en folkelig kulturarv, faller litt utenfor rammen for det som tradisjonelt omtales som arkivarbeid, og det anbefales et løft for dette materialet. Riksarkivaren vil på ingen måte si seg uenig i dette, men finner det riktig samtidig å peke på at dette er et materiale som på mange måter faller utenfor de reglene som følger av arkivloven med forskrifter. Det kan derfor virke noe kunstig å se på dette som et arkivtiltak.

Derimot er Riksarkivaren helt på linje med utvalget når det på s. 158 i utredningen peker på at bevaring av arkiv er avgjørende i et kultur-, demokrati og rettssikkerhetsperspektiv nå og i framtiden. Utvalget mener derfor det er viktig at større deler av den faktiske arkivsektoren innlemmes i den nasjonale politikken på dette området. Utvalget peker deretter på tradisjonsarkivene som referert ovenfor. Men Riksarkivaren vil mene at utsagnet vel så mye peker i retning av å styrke innsatsen på de sektorene der det løpende skapes arkiver, men hvor apparatet for å sikre nødvendig dokumentasjon for framtiden ikke er godt nok. Dette gjelder spesielt arkiver fra privat sektor. Her er det åpenbart behov for nasjonal innsats av et vesentlig omfang, slik at private bedrifter og organisasjoner, museer og arkivinstusjoner kan settes i stand til å intensivere arbeidet med å ta vare på arkiver fra denne sektoren. Ikke minst ligger det her store utfordringen når det gjelder å sikre digitalt skapt materiale.

Utvalget sier i sin oppsummering at det er tid for et lokalt kulturløft (s. 318). Utvalget mener å ha dokumentert at det de kaller deler av den kulturelle grunnmuren har tapt i kampen om pengene lokalt. Dette er ganske sikkert riktig. I arkivmeldingen er det vist til Dokument 3:13 (2009-2010) Riksrevisjonens undersøkelse av arbeidet med å sikre og tilgjengeliggjøre arkivene i kommunal sektor. I denne rapporten ble det påvist store mangler når det gjelder arkivbevaring i kommunene. Ikke minst gjelder det også her utfordringene med å bevare digitalt skapt materiale. Bevaring av lokalforvaltningens arkiver (og private arkiver med lokal tilknytning) bør etter Riksarkivarens oppfatning også være en sentral del av et lokalt kulturløft.

Oppsummert vil vi si at Riksarkivaren kan slutte seg til svært mye av det som er uttalt i Kulturmeldingen 2014. Men vi mener det er grunnlag for å inkludere arkivsektoren i en kultursatsing på en bredere måte enn det utvalget ser ut til å ha lagt til grunn. Forholdet kan delvis bøtes på ved å se denne utredningen i sammenheng med både den nylig avlagte arkivmeldingen og tidligere meldinger som St.meld. nr. 24 (2008-2009) Nasjonal strategi for digital bevaring og formidling av kulturarv.

Med hilsen

Tor Breivik e.f.
stabsdirektør